

Archaická červená figura II

**Manýristé
(500 – 475 před n.l.)**

- Období do poloviny 5. stol. před n. l.
- Velmi intenzivní, téměř masová výroba
- Export do jižní a severní Itálie
- Méně do Etrurie (hlavně po bitvě u Kyme - 474)
- Malíři nádob si berou za vzor tzv. velké umění
- Malíři (reliéfů a nástěnných obrazů) se stávají významnými osobnostmi
- Malíři keramiky byli považováni za řemeslníky

Manýristé

- Generace malířů období 480 – 470 před n. l.
- Konzervativní skupina na pomezí archaického a klasického stylu
- Jejich postavy mají malé hlavy a dramatická gesta
- Dekorace jak nádob tak oděvů postav je přehnaná (jakoby barokní)
- Mytologické scény jsou teatrální

- Hlavní keramické tvary: sloupkový kratér, pelike, hydrie
- Geometrické dekorační prvky jsou řetězce břechťanů, na hrdle lotosové květy
- Témata: dionýsské motivy, symposia > méně mytologie se stejnou tematikou jako v předešlých obdobích
- Většina připomíná malíře Mysona (patrně vychoval množství žáků)

Malíř prasat

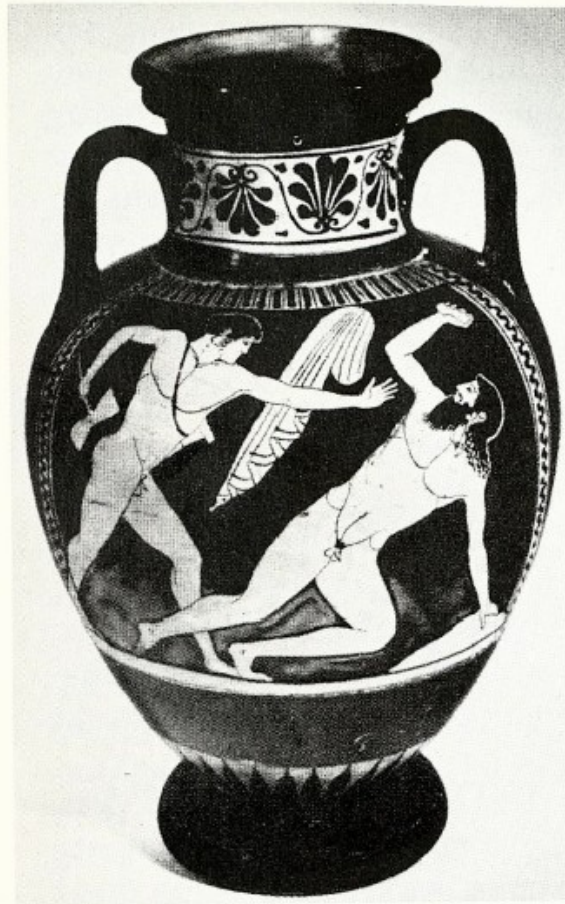
- Současník nebo mírně pozdější než Myson
- Jeho manýrismus je patrný na přehnaném detailním zobrazení pláště s kontrastu s „nešikovnou“ malbou a na proporcích chlapce, který také jakoby se kácel.

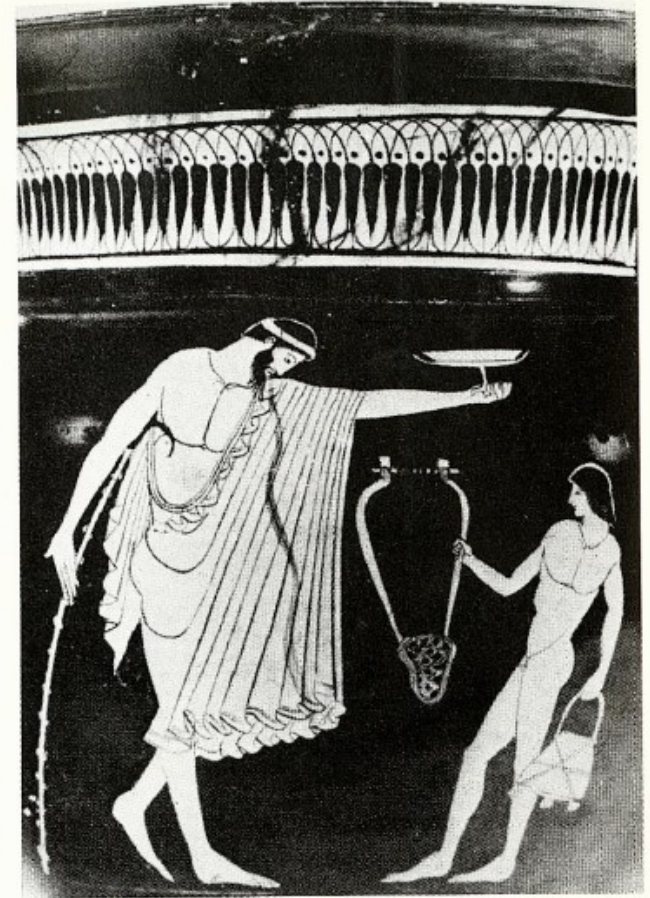
Tento tvar amfory je také
charakteristický pro období
kolem čtvrtiny 5 stol. před n. l.

321. Κιονωτός κρατήρας του Ζωγράφου του Χοίρου

319 Αμφορέας με λαμό, του Ζωγράφου του Χοίρου. Θησεύς και Προκρούστης. Υψ. 34 εκ.

320 Κιονωτός κρατήρας του Ζωγράφου του Χοίρου

Leningradský malíř

- Zručnější malíř než předchozí
- Dramatické scény
- Postavy s teatrálními gesty

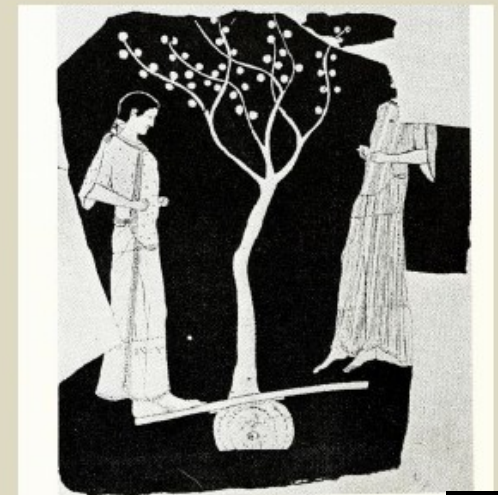
324 Αμφορέας με λαμό, του Ζωγράφου του Leningrad. Νίκη και λυρωδός. Υψ. 50 εκ.

325 Καλπίδα του Ζωγράφου του Leningrad. Σάτυροι υποκριτές

326 Καλπίδα του Ζωγράφου του Leningrad. Λαπιθες (Καινείς) και κένταυροι

322 Κιονοστός κρατήρας του Ζωγράφου του Leningrad

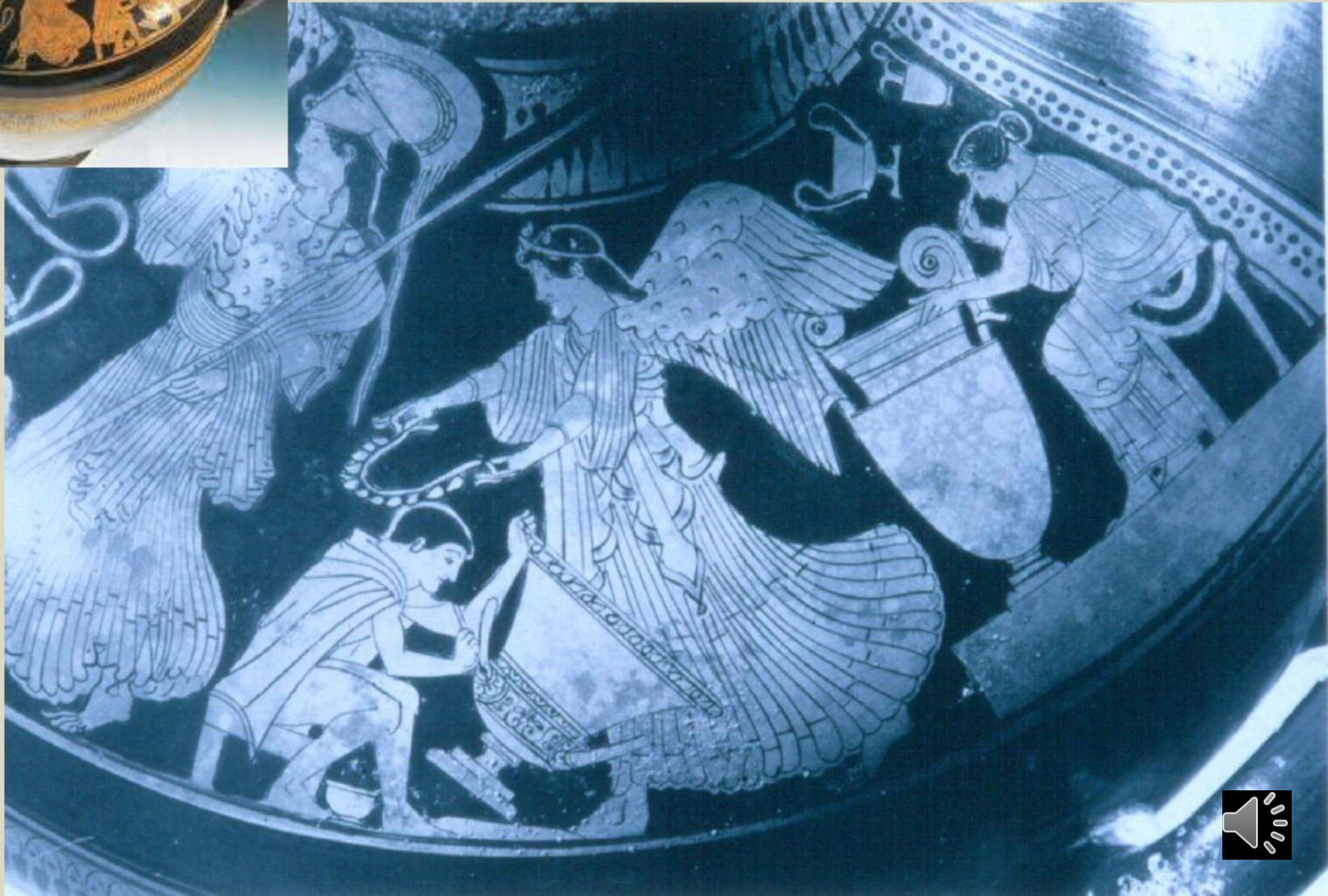

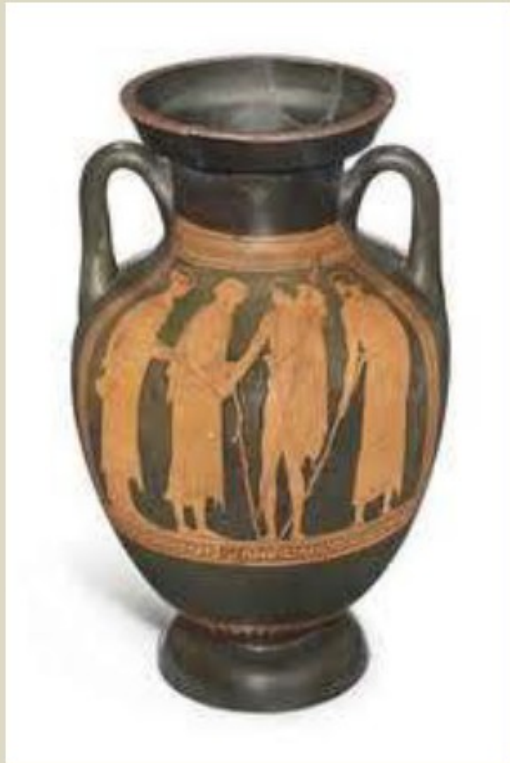

323 Καλπίδα του Ζωγράφου του Leningrad. Εργαστήριο αγγειοπλαστικής

Zajímavá je postava malé dívky napravo v rohu, která zdobí volutový kratér. Tradičně je nádoba pojmenována **Keramická dílna, kterou navštívily bohyně Athéna a Níké**, ale patrně podle tvarů nádob se jedná o kovotepeckou dílnu.

Další malíři raného manýrismu:

327 Καλπίδα του Ζωγράφου του Ακράγαντος, Εμφύς, Άρτος και Ιού

328 Καλπίδα του Ζωγράφου του Ακράγαντος, Μάθημα μουσικής

329 Καλπίδα του Ζωγράφου της Οπιάσθης, Γέννηση του Εραχθονίου

Akragantův malíř

Oinanteův malíř

Perseův malíř

„Anonymní“ nádoby raného manýristického stylu bez pojmenovaného malíře

332 Πειρίης, έργο κάποιου μαθητή. Ο Αχιλλεύς παραλαμβάνει τα κοσμήματα έλλα

333 Κισσαϊός κρατήρας. Χίρις του Διονύσου. Υψ. 40,5

334 Αθήνας, έργο κάποιου μαθητή. Υψ. 39,2

- Na datování „manýristických“ nádob není úplně jednotný názor. Pravděpodobně někteří malíři pokračovali v tomto stylu ještě v 50. letech 5. století
- Patrně byly ještě tehdy žádány v Itálii
- Tyto nádoby vypadají jakoby je maloval někdo, kdo se malovat teprve učí.
- Působí amatérským dojmem

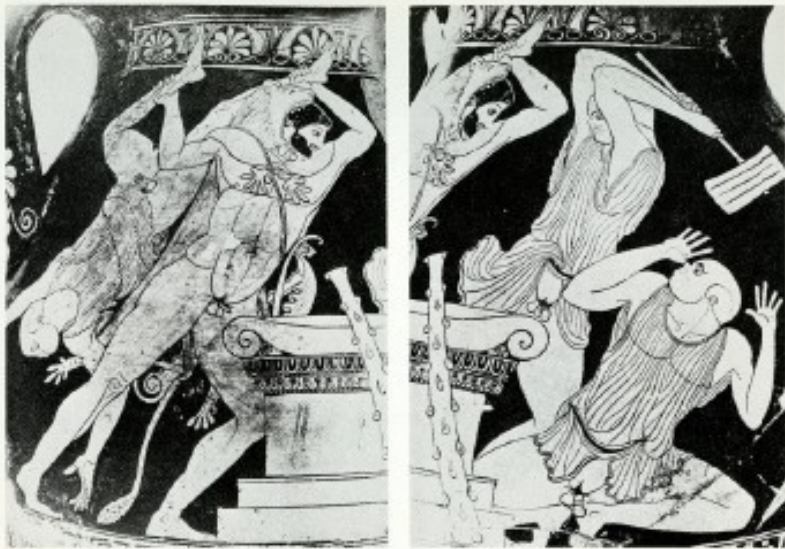

Panův malíř

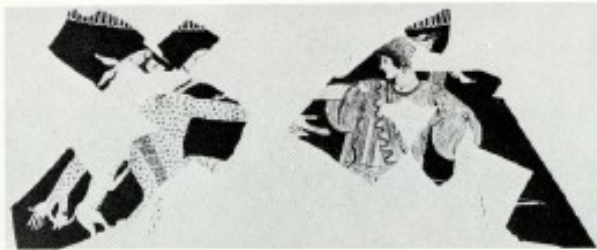
- Patří do stejné generace, ale vymyká se svými uměleckými přednostmi
- Kromě „klasických manýristických nádob“ zdobí také lekythy, kylixy, malé amfory
- Velká škála nejrůznějších velmi originálních scén (Každodenní život i mytologie)
- Chronologický rozsah cca 20 let od 480 před n.l.

336 Πελίη του Ζωγράφου του Πανός. Ηρακλής και Βούτης

337.1 Ελαφινός κρατήρας του Ζωγράφου του Πανός. Ἄρτεμις και Ἀκταίος

337.2 Η πίση όψη του αγγείου της εικ. 337.1. Ἀθήνας εναντίον Πήγασου

338.1, 2 Νικτήρας του Ζωγράφου του Πανός. Ο Απόλλων μάχεται τον Τόα για τη Μάρπησσα

Bostonský kratér

335.1 Κιθολοόχημος κρατήρας του Ζωγράφου του Πανός (επίκαιμο αγυείο). Ο Παν και αγυίοι. Υψ. 37.1

335.2 Η άλλη όψη του αγυείου της εκκ. 335.1. Άρτεμις και Ακταίων

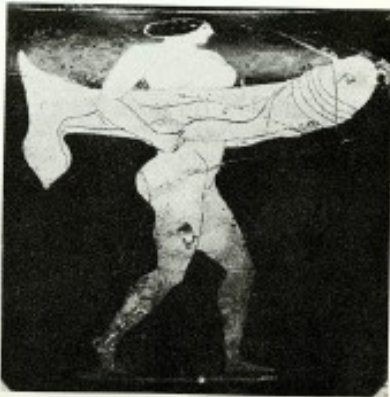

340 Κοιτωπιάς κρατήρας του Ζωγράφου του Παπί, θύλα με τροχάει σ' εργατική στήλη

341 Οπισθή του Ζωγράφου του Παπί, Βορέας και Ορέθωνα

339 Αγοράκις τύπου Νόλα του Ζωγράφου του Παπί, Ζεός και Γαλαργήδες

342 Κοιτωπιάς κρατήρας του Ζωγράφου του Παπί

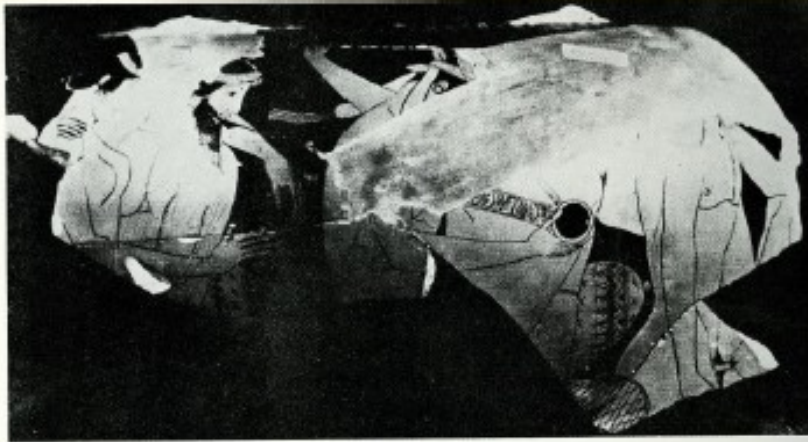
343 Κυδοισόαχμος κρατήρας του Ζωγράφου του Παπί, Δώνισος

344 Πελίση του Ζωγράφου του Παπί

345 Αγοράκις τύπου Νόλα του Ζωγράφου

346 Δίος του Ζωστήριου του Παίδος

347 Αθηνά του Ζωστήριου του Παίδος

348 Αθηνά του Ζωστήριου του Παίδος, Νίκη.
Υψ. 35 εκ.

349 Πελλίης του Ζωστήριου του Παίδος. Ο Πρωτεύς κρατώντας Γοργόνα

Malíři velkých nádob

- Stamnos: jeho obliba začíná v první čtvrtině 5. stol.
- Stále oblíbené velké kratéry

- Prvky klasického malířství a sochařství:
 - Pohodlné postoje
 - Vyrovnaný výraz ve tváři
 - Mírný kontrast

Mnichovský malíř 2413

- Patrně žák berlínského malíře

350.1 Στάσις του Ζωγράφου 2413 του Μονάχου (επίτιμο αγείο). Γέννηση του Ερχθονίου

Ermonaktos a Malíř zrození Athény

352 Επιστροφή παλιός του Ερμόκτου, Βορέας και Δροβία

353 Αίγιδος του Ερμόκτου, Πουσαίος και γυναίκα. Υψ. 38 εκ.

354 Στάσις του Ερμόκτου, Φίλος του Δροβία

355 Παιός του Ζυγέρου της Γένουας της Αθηνάς (σημάνα αγροί)

Ermonaktos

- Hlavní tvary: stamnos, pelike
- Bývá považován za žáka berlínského malíře
- Uplatňuje precizní bordury
- Elegance klasického stylu
- Často mytologické scény

Malíř z Providence

- Také žák berlínského malíře
- Téměř by mohl patřit k raným klasikům
- Postoje jeho postav jsou spíše archaické
- Často zobrazuje ženy
- Jeho ženy jsou „aktivní“, někam spěchají, pracují, nesou zbraně a pod. a to i pokud se jedná o bohyně
- Pracoval kolem roku 470 BC
- Často na svých nádobách chválí jakéhosi Glavkona

115 Athena na Zepheros na Providence No. 264 cc.

117 Athena na Zepheros na Providence Athos

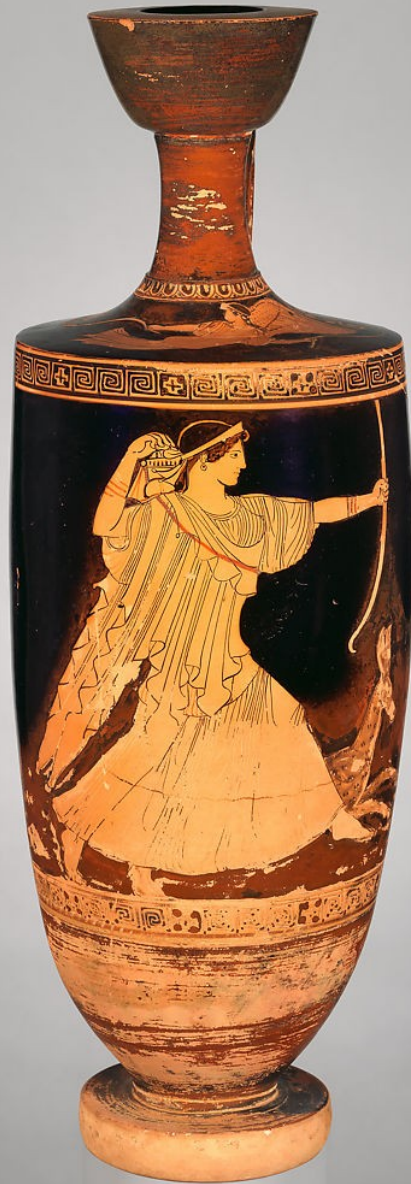
118 Athena na Zepheros na Providence

119 Athena na Zepheros na Providence O. Glavkonos zvaný na Pythagoras

- I ostatní malíři vzdávají hold Glavkonovi, ale také Charmidovi, Nikonovi, Timoxenovi a Ipponovi
- Malíř z Providence byl extrémně produktivní: dnes máme identifikováno na 150 nádob

Oionoklův malíř

- Trochu podobný styl jako tzv. Skyt
- Dionysos a satyr – archaické téma

333 Apollonius vlnou Ptele na Zephalos na Oionoklův
Dionys. Fig. 33 vs.

33.1 Apollonius na Zephalos na
Oionoklův Fig. 33.1

33.2 Apollonius vlnou Ptele na Zephalos na
Oionoklův. Akropolis, var. 46/1000

33.3 Apollonius vlnou Ptele na Zephalos na Oionoklův
Akropolis, var. 46/1000

Nikonův malíř

- Vzdává hold Glavkonovi
- Také spěchající ženy
- Athéna zdravící vítězství u Salamíny
- Pracoval do 60.let 5. stol.

384 Αφαιτιά, κόλα Νίκη του Ζεφειάου του Νίκωνος, Αφαιτιά στήλη

383 Αφαιτιά, άντρας στήλη του Ζεφειάου του Νίκωνος, Ψη. 42 εκ.

385 Αφαιτιά, μέση Νίκη του Ζεφειάου του Νίκωνος, Αφαιτιά στήλη

387 Αφαιτιά, ατ άντρα του Ζεφειάου του Νίκωνος

Charmidův
malíř – hlavně
herci a satyři

Malíři kylixů

- Málo malířů kylixů pokračovalo v tomto období v archaické tradici
- Navazují na Douria
- Hlavně dionýsovská témata
- Akestoridův malíř, Euaichmiin malíř, Malíř disku, Euaionův malíř

368 Κύλικα του Ζωγράφου του Ακροταρίου. Νίκη στο λωτό.

369 Κύλικα του Ζωγράφου του Ευξείνου. Ατλάντης.

370 Κύλικα του Ζωγράφου του Ευξείνου. Γυναίκα που γυθίζει.

371 Δίσκος του Ζωγράφου του Ακροταρίου. Άρταμα.

372 Δίσκος του Ζωγράφου του Ακροταρίου.

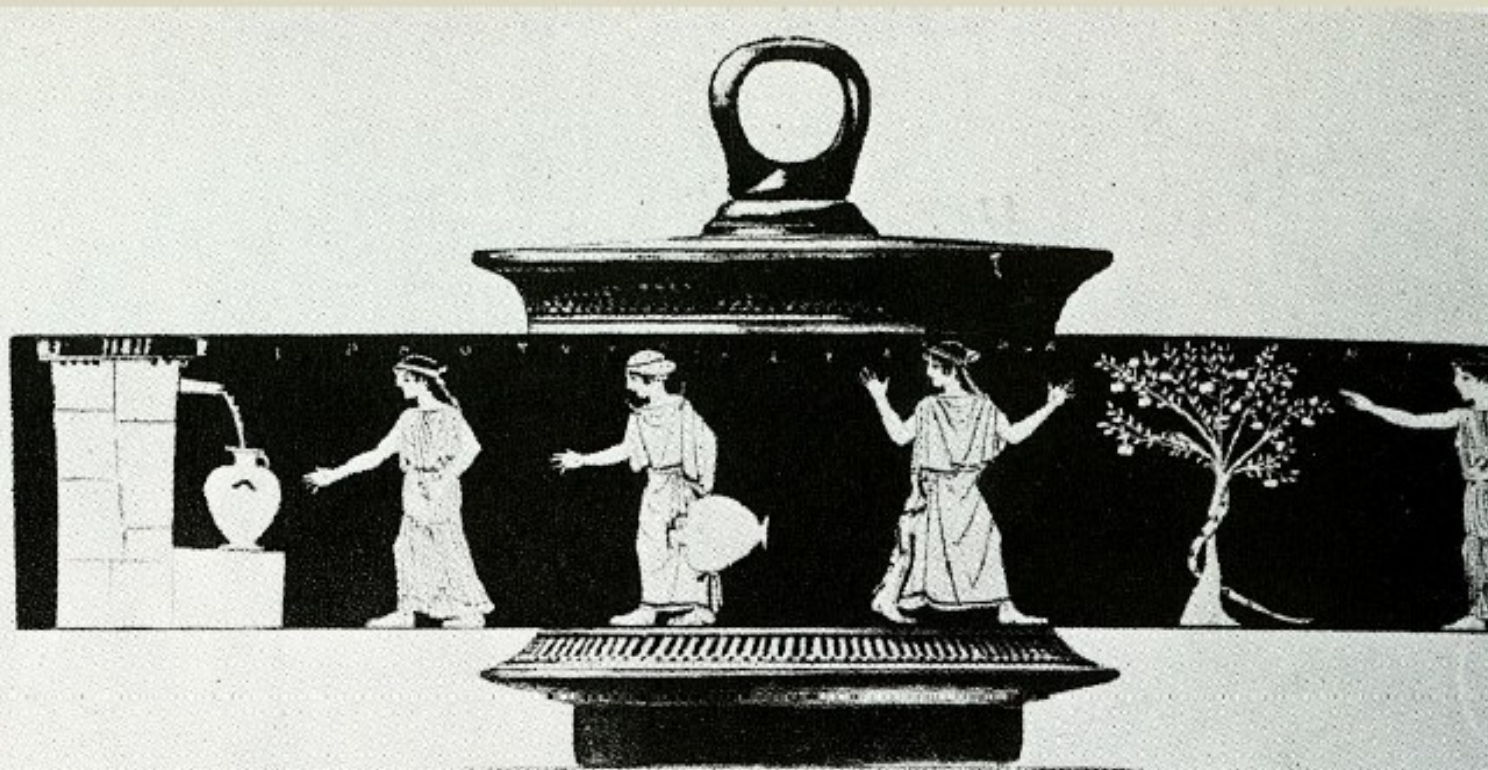
373 Κύλικα του Ζωγράφου της Ευξείνης.

374 Κύλικα του Ζωγράφου του Ευξείνου.

- I na kylixech se objevují komplikované scény
- Často (na rozdíl od předcházejících epoch) jsou zobrazovány podlahy
- Figury stojí, neběží nebo neklečí

Pyxida jednoho z Douriových následovníků

Makronovi následovníci

- Jsou mnohem realističtější a dynamičtější
- Malíř Kliniky a Telefonův malíř
- Výborná anatomie
- Humor
- Do této skupiny patří i tzv. Malíř boty (jednoduché, ale přehledné obrazy)

Malíř Kliniky

376 Κύλικα του Ζωγράφου της Κλινικής. Ο Ηρακλής σε συμπόσιο μαζί με το Διόνυσο

377 Αρύβαλλος του Ζωγράφου της Κλινικής (επώνυμο αγγείο Κλινική). Υψ. 5

Eponymní nádoba

Telefonův malíř

378 Κύλικα του Ζωγράφου του Τηλέφου (επίσκοπος αγρείδι). Ο Τηλέφος στο Άργος

379.1 Κύλικα του Ζωγράφου του Τηλέφου. Ηώς και Τηθύς

379.2 Εξαιρετική όψη της κύλικας της εικ. 379.1

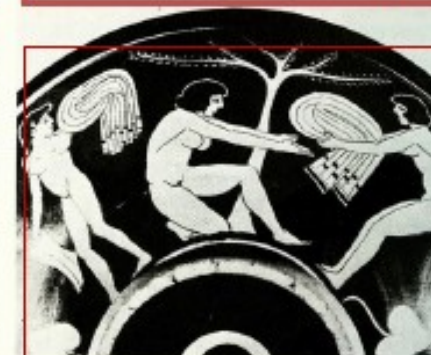

380 Κύλικα του Ζωγράφου του Τηλέφου

381 Κύλικα του Ζωγράφου του Τηλέφου

Malíř boty

382.1, 2 Κύλικα του Ζωγράφου της Μπίτας

Tvary

- **Amfory**

- Jiné tvary
- Belly amphorae jsou minulostí
- Také málo neck amphorae
- Ucha rektangulárního průřezu
- Přežívají tzv. Nikosthenovy amfory
- Oblíbené jsou menší amfory typu Nola s vysokým hrdlem (objevují se kolem 490)
- Amfory s pyriformní podstavou jsou oblíbené a mají nepoměrně širokou horní část
- Speciálně u manýristů jsou časté pelikes (po 500)

- **Hydrie:**

- Přežívají stejné typy jako kolem roku 600

- **Oinochoe:**

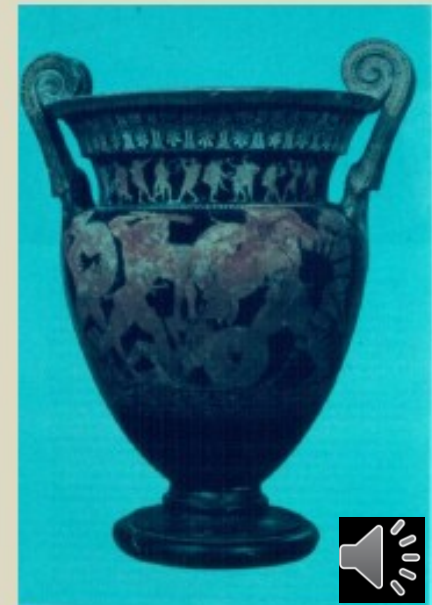
- Velmi časté a velmi pestré tvarosoví
(zobákovité, s uchem nad okraj ad.)

- Beazly vyčlenil 8 typů

Kratéry a psyktéry:

- Sloupkovitý kratér je velmi oblíbený
- Volutový a zvoncovitý jsou uplatňovány v případě, že je třeba zobrazit velkou scénu, jakoby oficiální
- Kolem 470 se mění poměr výšky a šířky (výška > šířka)
- Psyktires mají obvykle cibulovitý tvar
- Sektáme se také občas s dinem

Kylixy

- Navazují na tvary pozdní černé figury
- Také poměrně časté skyphoi
- Kolem 500 skyphos typu „Glaux“ s jedním uchem horizontálním a jedním vertikálním
- Jméno podle sovy (γλαυκη), která je později jediným výdobným motivem

Nádoby na olej:

- Prakticky všechny lekythoi mají cylindrické tělo
- Pouze na počátku 5. století mají ještě měkkou profilaci
- Ještě se používají alabastra a aryballoi
- Z dalších tvarů jsou velmi oblíbené pyxidy

Manýristé jsou datováni od 490 do 475.

Výzdobné motivy

- Plynule navazují na černou figuru
- Velmi stereotypní výzdoba
- Více pohybu než u černé figury

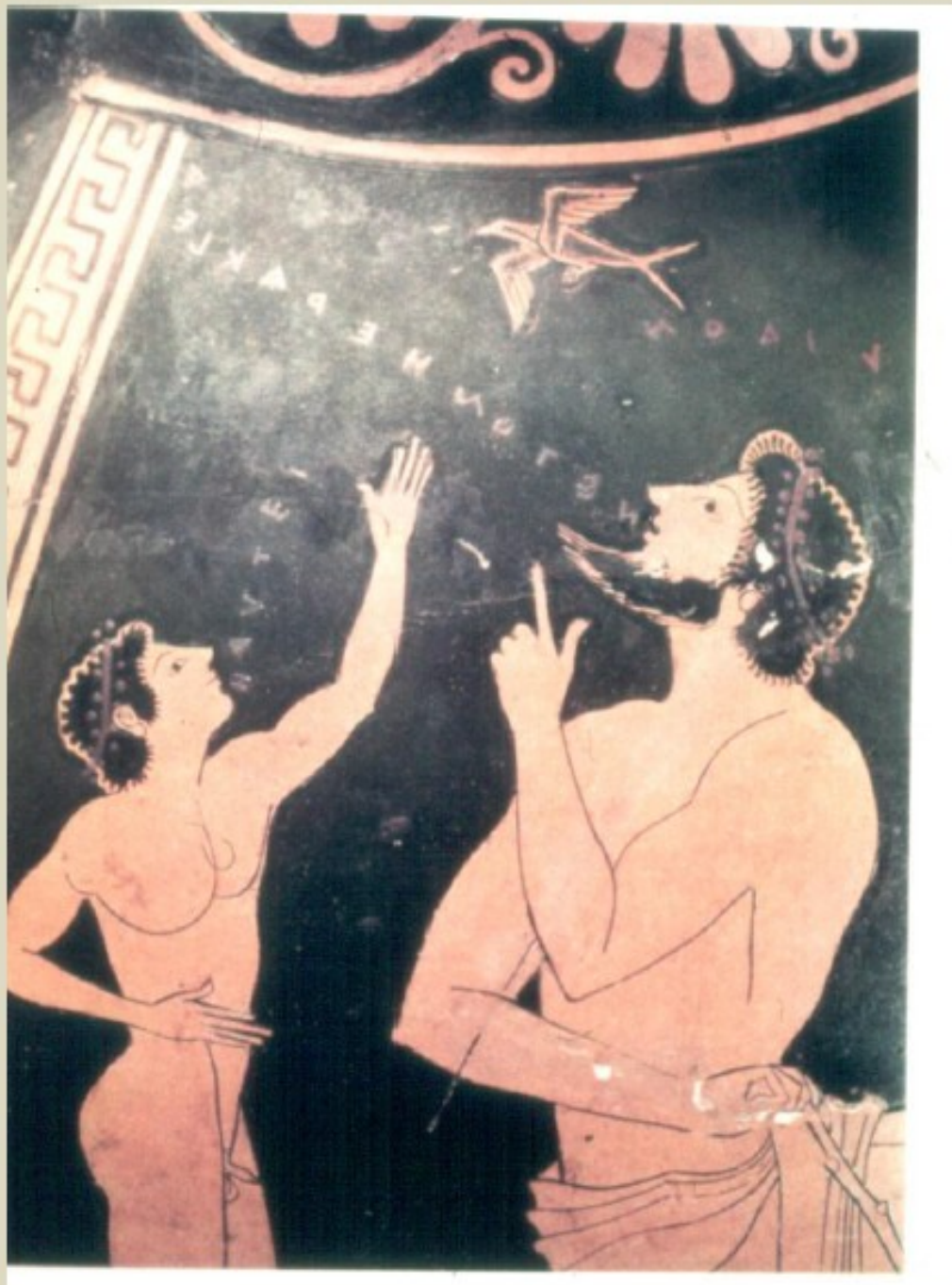
Nápisy

- Psány červenou barvou (velmi zřídka bílou nebo ryté)
- Někdy se barva sloupne z lesklého slipu a nápis je patrný pouze jako matný černý stín viditelný pod kosým světlem
- Významní malíři nepodepisují
- Méně významní mají tendenci být „více upovídání“
- Více podpisů červenofigurové keramiky (jak malířů, tak hrnčírů)

- V období černé figury se občas vyskytnou nápisy, které nedávají smysl nebo je z nich patrné, že jejich tvůrce neuměl psát. S tím se v 5. století již nesetkáme.
- Často věty u úst postav. Např.: „Hle, přichází Herakles,“ „Jaro je tady,“ „Podívej, vlaštovka“ a pod.
- Přízvisko „dobrý“ je velmi časté
- Někteří osobní jména se často opakují
- Někteří z nich jsou identifikovatelná s historickými postavami Themostokleovské doby (např. vojevůdce Glavkon)

„Hle, vlaštovka!“

Rostliny

- Mnohem méně než v černé figuře
- Na periferii (na okraji, držadlech, po okrajích výzdobného motivu)
- Po roce 500 do 475 jsou rostliny extrémně vzácné
- Kolem 520 se objevuje krátký a široký lotos patrně podle vzoru východního Řecka

Realistické scény

- Každodenní život:
 - Nová technika dává možnost zobrazovat více detailů -> ženy mají komplikované oděvy
 - Mnoho studií na téma ženský a mužský oděv na červenofigurové keramice
 - Scény z lázní, sympózií, ale také pracovní nebo s dětmi

Dalšími tématy jsou:

- Bitvy
- Veřejná a sukromá zábava
- Sport
- Obchod a řemeslo
- Náboženství
- Historické postavy (běžec z Marathónu, Ipparchova vražda, Anakreon ad.)

Mytologie

- Pokračuje tradice černé figury
- Určité rozdíly po roce 500:
- Olympští bohové jsou většinou zobrazováni sami zaměstnaní nějakou aktivitou
- Nejčastěji je Zeus (vždy klidný a důstojný)
- Stejně často Athéna (zrození z hlavy, pomoc hrdinům, válečné aktivity)
- Apollón – jako dobyvatel žen nebo hudebník
- Hermes – málokdy je protagonistou zobrazovaných scén)
- Dionyssos – často se svým průvodem (objevuje se i Ariadne)
- Vyskytují se i Hefaistos, Poseidon, Demetra, Afrodita, Pan)
- Nejoblíbenější v černé figuře – s postupem času jeho popularita klesá
- Totéž platí pro Thesea
- Trojský cyklus: z počátku krajně oblíbený, u manýristů okrajové téma (ale i tak je v červené figuře trojský cyklus mnohem četnější než u černé figury)

Příště:

Červená figura klasického období - Atika

